

JÁTÉKVEZETŐ, BÍRÓ

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

JÁTÉKVEZETŐ, BÍRÓ

Feladatok és tevékenységek

A játékvezető elég általános megnevezés, így az előző oldalon feltett kérdéseket nehéz röviden megválaszolni, ha csak nem választunk ki egy-két sportágat, hogy azok alapján mutassuk be a játékvezető feladatait.

Hiszen hányféle sportág van a földön, ahol játékvezetőt vagy bírót találunk? Rengeteg, csak felsorolni is több oldal lenne. Pl. tenisz, labdarúgás, úszás, vitorlázás, atlétika. Mind mást vár a játékvezetőtől. Persze vannak általános tevékenységek, amik minden játékvezetőre vonatkoznak.

Engedtessék meg nekem, hogy a feladatokat egy sportágon keresztül mutassam be, a kézilabdán, hozzáfűzve más sportágból vett példákat.

Feladatok

A játékvezető szerez érvényt a játékszabályoknak, s mind a játéktéren, mind a nézőtéren biztosítja a verseny vagy mérkőzés sportszerű lebonyolítását. A játékvezetők erkölcsileg és fegyelmileg felelősek a verseny igazságos, pártatlan, szabályszerű levezetéséért.

E feladat végrehajtását segíti a játékvezetők fegyelmezési jogköre. A szabályok értelmében hozott ítéleteik jogerősek és megváltoztathatatlanok, azokat azonnal, bírálattal és késlekedés nélkül végre kell hajtani.

Előfordulhat olyan eset, amelyet nem tartalmaznak a játékszabályok, ilyenkor a játékvezető felelőssége, hogy az adott esetet az optimálisan alkalmazható szabályok szellemében bírálják el.

Fontos, hogy a játékvezetők tárgyilagosságuk, tekintélyük megóvása érdekében tartsák távol magukat a csapatoktól, mérkőzés előtt ne folytassanak velük magánbeszélgetéseket, távoli mérkőzések esetén ne utazzanak a sportegyesület járművével, ne fogadjanak el tőlük

semmiféle vendéglátást, ajándékot, hiszen ez a később lehetőséget nyújt a ellenfélnek, hogy kétkedjen a „hivatalos” eredményben (persze csak akkor, ha éppen nem ők nyertek).

Tevékenységei részletesen

A játékvezető feladatai idő szerint háromfelé oszthatóak

Sportesemény előtt

A játékvezetőnek legalább a verseny (mérkőzés) kezdése előtt egy órával a helyszínen kell lenni. Kezds előtt feladata a meghatározott létesítmény, tárgyi és személyi feltételek meglétének ellenőrzése. Ilyenkor megvizsgálja és eldönti, hogy a pálya állapota megfelel-e a játéknak, – gondoljuk a télen hóesés miatt elmaradó futballmeccsekre – megvannak-e a tárgyi feltételek, pl. labda (szabály szerinti), biztonságos-e a pálya, ellenőrzi a csapatokat, versenyzőket, szabályszerű-e az öltözékük, megvannak-e a szükséges igazolások, rendben van-e játékjogosultság, sportorvosi engedély, megvan-e a csapatlétszám, stb., azaz biztosítva vannak-e a körülmények.

Egyezteteti a mérkőzés alatti tevékenységeket „segítőivel”, pl. vonalbírókkal, partjelzőkkel, a jegyzőkönyvvezetőkkel, stb.

Feladata még a csapatok, versenyzők eligazítása, az egyeztetés.

Sportesemény alatt

A sportág szellemiségének megfelelően irányítja az eseményt.

Felügyeli a játék tisztaságát.

A mérkőzés szabályos és sportszerű lebonyolítása érdekében, ha játékos, vezető és néző megengedhetetlenül sértő, szabályellenes magatartást vagy megnyilvánulást tanúsít, – személyre való tekintet nélkül – kellő eréllyel és határozottsággal kell fellépnie. A fegyelmezetlen játékosokat megbünteti (figyelmeztetés, időleges és végleges kiállítás, kizárás), a hivatalos személyeket, a sportegyesületi vagy szakosztályi vezetőket, képviselőket, a nézőket pedig figyelmezteti. Ismétlődő vagy súlyosabb esetekben a versenyhely, illetve a sportcsarnok területéről eltávolítatja. E feladatok ellátása érdekében a

játékvezetők a rendezőknek utasításokat adhatnak, s a jelenlévő karhatalom segítségét kérhetik.

A feltételek folyamatos ellenőrzése és fenntartása.

Indokolt esetben megszakíthatják, félbeszakíthatják a versenyt. Pl., ha egy külső személy a játékvezetőt vagy a játékost tetteleg bántalmazza, a játékvezetőnek azonnal be kell szüntetni a játékot (versenyt), és meg kell írnia róla a jelentését.

A pályai történések, játékeseményeknek jegyzetelése.

Ezt általában a pályán kívül lévő segédje végzi, de adódhatnak olyan esetek amikor ez a feladati is a játékvezetőre vár. Nyilvántartja az eredmény alakulását, meccsek esetén (labdarúgás, stb.) rögzíti a félidő és a mérkőzés végeredményét, gondoskodik a játékidő megtartásáról.

Döntéshozatalhoz figyelembe venni segítői észrevételeit. Segítői lehetnek például az időmérő, a titkár, partjelző, stb.

Sportesemény után

Jegyzetek összevetése a jegyzőkönyvvel, annak hitelesítése.

Minden hivatalos versenyen, meccsen – legyen az bármilyen sportág – jegyzőkönyvnek kell készülnie, hogy az eredmény is hivatalos legyen. Ez nem a játékvezető feladata, de neki aláírásával kell felelnie annak pontosságáért. A jegyzőkönyvet mindig az illetékes szövetségnek kell elküldeni a verseny után.

Szükség esetén beszámoló készítése az illetékes szövetség felé.

Erre akkor van szükség, ha bármiféle probléma merült fel vagy gond támadt a verseny során. Ugyan úgy le kell írni és elküldeni, mint a versenyjegyzőkönyvet.

Milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia?

Eszközei:

- ◆ adminisztrációs anyagok (pl. jegyzőkönyv),
- ◆ szabályzatok,

- ◆ síp,
- ◆ zászló,
- ◆ pontjelző,
- ◆ távcső,
- ◆ stopperóra.

Hol végzi a munkáját?

A sporttevékenységtől függően a játékvezető változatos helyszíneken dolgozhat:

- ◆ vízben (úszás, vitorlázás, evezés),
- ◆ hóban (szánkó- vagy sípályán),
- ◆ stadionban (labdarúgás, atlétikai),
- ◆ sportcsarnokban (kosárlabda, kézilabda),
- ◆ edzőtermekben.

Munkája során kikkel kerül kapcsolatba, kikkel van dolga?

A játékvezető munkája során

- ◆ kíségetőkkel,
- ◆ munkatársakkal,
- ◆ sportolókkal,
- ◆ versenyszervezőkkel, stb.

kerül kapcsolatba.

A játékvezető ezen kívül kapcsolatot tart a sportágban érintett sportszervezetekkel és intézményekkel, képviseli a sportág érdekeit.

Fontos tudni, hogy a játékvezető, bíró szakmát nagyon kevesen csinálják főállásban. Az alacsony keresett és a rendszertelen munkaidő miatt érdemes egy biztos főállás mellett játékvezetősködni, hiszen úgysem a pénzért, hanem a sport szeretetéért lesz bárkiből is játékvezető.

Követelmények

Milyen fizikai igénybevétellel, megterheléssel jár a munkavégzés?

Itt megint csak arra tudok hivatkozni, hogy sportágtól függően szinte bármi előfordulhat, de különösen nagy megterhelést azért egyik játékvezetőnek sem kell kiállnia. (Kivétel az előforduló „baleseteket”, mint egy véletlenül megütött ökölvívóbíró vagy egy rossz irányban elszabadult kalapács okozta sérülések. De ezzel talán bármely szakmában számolnunk kell.)

Egy kézilabda-, vagy kosárlabdabíró végig „futja” mérkőzést de a labdarúgóbíró teljesítményéhez képest ez nem jelentős. Ugyanakkor gondoljunk a tenisz vagy röplabdabíróra, aki magas székéből ülve vezeti a meccseket.

Általában könnyű munkáról van szó, ám a játékvezetés során a legtöbbször használt testtartás és mozgás az állás, illetve a menés, amelyek az üléshez szemben több energia felhasználást igényelnek.

Ezekhez jönnek még a hang-képzőszervek igen jelentős igénybevételei ami szintén sportágtól függő. Függhet a sportág helyszínétől, egy terem akusztikájától, a résztvevők számától stb.

Tehát a munka jellege és körülményei: álló, menő, üllő helyzetben, épületen belül vagy szabadban végzett szellemi munka, amelyet általában könnyű, kivételeknél közepesen nehéz fizikai munka kísér.

Milyen környezeti ártalmakkal, hátrányokkal járhat a szakma gyakorlása?

Baleseti lehetőségek és egészségre ártalmas tényezők gyakorlatilag nincsenek.

Speciális baleset a fentiekben leírtak szerint előfordulhat, de természetesen ritka.

Jellemző a szakmára, és ez talán az egyik legelriasztóbb követelménye, hogy munkavégzés általában hétvégén, vagy a délutáni órákban történik. Persze akadnak kivételek, de ez még inkább mutatja, hogy a játékvezető bármikor „sorra kerülhet”. Szükség van tehát a sport maradéktalan és türelmet próbáló szeretetére.

Milyen egészségügyi követelményeket támaszt ez a szakma?

Pszichikai követelmények: emberszeretet, nagyfokú türelem, kapcsolat-teremtő készség, felelősségtudat, megosztott figyelem.

A szakma elsajátításához, valamint annak további gyakorlásához ellenállóképes, egészséges felépítmény (fizikum) kívánatos és szükséges. A fontos, csaknem nélkülözhetetlen testi előfeltételekhez tartoznak a jó teljesítőképes hang- és légzési orgánusok, továbbá a jó hallás és látás. A normális oktatásnál a zárt teremben nagy szerepet játszik a közepes távolságra és a teljes látókörben való akadálytalan látás. Legalább ennyire fontos a jó kétoldalú hallás is.

Még fontosabbak a szellemi-lelki előfeltételek, mint az öntudat és önuralom, az erős és fejlett jellem, a jó beleérző képesség, ítélőképesség, a felelősségtudat, a disztributív figyelem, a pszichológiai érzék, a célratörő türelem, a kapcsolatteremtő képesség és a vezetői adottság (a hatalommal való visszaélés hajlama nélkül).

A nyilvánvaló lelki és idegi betegségek a szakmára való alkalmasságot kizárják. A beszélőképesség megbetegedését vagy felismerhető gyengeségeit súlyos fogyatékoságnak kell tekinteni és csak indokolt, különleges esetekben nem jelent abszolút kizárási okot a szakma gyakorlásánál.

Kizáró okok az alkalmasság orvosi véleményezésénél:

- ◆ a statikai rendszer és a végtagok jelentősebb anatómiai és funkcionális rendellenessége, betegsége;
- ◆ súlyos szívbetegség, enyhébb betegségek esetében a kardiológiai szakellátás orvosának javaslatát kell figyelembe venni;
- ◆ krónikus légzőszervi megbetegedések;
- ◆ fedetlen testrészek bőrének idült betegségei és torzító elváltozásai;
- ◆ mindkét fül halláscsökkenése a társalgási beszédmegértés zavarával;
- ◆ beszédhiba,
- ◆ epilepszia,
- ◆ szintévesztés,

- ◆ 1,0-0,0; 0,9-0,1; 0,8-0,2; 0,7-0,3; 0,6-0,4; 0,5-0,5-nél rosszabb látásélesség, (bizonyos sportágakban még szigorúbb).

Milyen egyéb tulajdonságok megléte kedvező ebben a szakmában?

Az alkalmazkodási-, a szervező- és jó ítélőképesség is hozzátartozik a játékvezető kedvező tulajdonságaihoz.

Milyen tantárgyakban kell jó eredményt elérni ehhez a szakmához?

A játékvezető szakma elsajátításához és gyakorlásához nem kapcsolódnak szorosan tantárgyak, de hasznos ha az itt felsoroltakból ismeretekkel rendelkezik:

- ◆ testnevelés,
- ◆ biológia,
- ◆ pszichológia,
- ◆ anatómia.

Milyen érdeklődési kör a legelőnyösebb ebben a szakmában?

Az emberek akkor elégedettek a munkájukkal, ha az találkozik valamilyen mértékben az érdeklődési körükkel.

A szakemberek véleménye szerint a játékvezető szakmához a legfontosabb érdeklődési körök azok, amelyek be vannak jelölve a következő ábrán.

Szabadban végzett munka	Növényekkel, állatokkal foglalkozni	Embernek fizetőt dolgozni	Testi erő kell hozzá	Formákkal, vonalakkal végzett munka	Kézi erővel, szerszámokkal végzett munka	Techinikai feladatokkal	Irodában dolgozni	Embernek segíteni	Eladni, vásárolni	Tízta környezetben dolgozni	Gépeket összeszerelni és javítani	Automata gépekkel dolgozni	Fémekkel dolgozni	Elektromos készülékekkel dolgozni	Építőiparban dolgozni	Laboratóriumban dolgozni
X		X														

Szakképzés

Ahhoz, hogy valaki játékvezető lehessen egy, a sportágtól függően 3-5 hónapos tanfolyamot kell elvégeznie.

A képzés iskolai előképzettséget nem igényel. A jelentkezéskor felméri a jelentkezők intelligenciáját, és a képzés során bizonytságot kell adniuk a kondíciójukról is. Hiszen például egy labdarúgóbírónak végig kell futnia meccset a játékosokkal.

Természetesen át kell esni orvosi vizsgálatokon is. Például szemüveges ember, még kontaktlencsével sem lehet futballbíró!

A képzés során elsősorban a sportág szabályait, azok alkalmazását tanulják. Megtanulják felismerni a szabálytalanságokat és azok büntetését. Megtanulnak levezetni egy versenyt, megtanulják mit várhatnak el és mit engedhetnek meg segítőknek, stb.

E mellett megtanulják, hogyan viselkedjenek a sporteseményen megjelenő emberekkel (etika); sportolókkal, edzőkkel és nem utolsósorban a szurkolókkal is. Hiszen vannak helyzetek, amikor egy játékvezetőnek muszáj higgadtnak lenni. Kezelnie kell a bekiabáló szurkolókat, az ítélet ellen tiltakozó játékosokat, az edzőt.

A képzéseket mindig a szövetségek hirdetik, náluk lehet érdeklődni. Általában egy évben 2-3 képzés indul, hiszen korlátozott számban van csak szükség játékvezetőkre. Érdemes figyelni a napilapokat, hiszen néhány szövetség hirdetését azokban találjuk meg.

Ha valaki elvégzett egy ilyen tanfolyamot, az még nem jelenti, hogy mostantól bárhol, bármikor „bíráskodhat”. Itt is végig kell járni a „szamárletrát”. Minden szinten fel kell mutatni bizonyos számú játékvezetést és csak azután léphet tovább. Ahhoz hogy valaki, pl. világbajnokságon labdarúgó-mérkőzést vezessen kiemelkedően kell teljesítenie, hogy a nemzetközi szövetség is elismerje képességeit.

Fontos felkészülni még arra is, hogy nem elég letudni egy tanfolyamot és eltenni a papírt róla, a játékvezetőknek kötelességük, hogy elméletben és gyakorlatban folyamatosan képezzék magukat. Ezek lehetnek konferenciák, tanfolyamok stb.

Tehát, ha valaki tényleg játékvezető, bíró akar lenni, az egy életre kötelezze el magát e szakma mellett és azt is el kell tudni fogadnia, hogy nem főállásban végzi azt.

Szakmai gyakorlat és szakmai továbbképzés az Európai Unióban

Az alábbi honlapon különböző nemzeti és nemzetközi oktatási-képzési pályázati programok találhatók. Így többek között az Európai Bizottság Socrates oktatási, és Leonardo da Vinci szakképzési programjai, valamint a felsőoktatásban résztvevők közép-európai CEEPUS programja. A honlap információt nyújt a felsőoktatási rendszereket támogató Tempus III. és az Erasmus Mundus programokról, valamint az Európai Unió Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramjának lehetőségeiről.

Elérhetőség: www.tka.hu

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

A játékvezető foglalkozást bemutató **pályaismertető film** elérhető az Állami Foglalkoztatási Szolgálat www.afsz.hu, valamint a Nemzeti Pályainformációs Központ www.npk.hu, továbbá az e-pálya www.epalya.hu internetes elérhetőségeken.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal
Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Készült 1999-ben. Aktualizálva 2008-ban az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával.
A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.